

Kommittédirektiv

Omstrukturering av statens bestånd av vissa kulturfastigheter

Dir.
2012:7

Beslut vid regeringssammanträde den 26 januari 2012

Sammanfattning

En särskild utredare tillkallas med uppgift att klarlägga vilka fastigheter och byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla för staten i bl.a. Fortifikationsverkets, Riksantikvarieämbetets, Sjöfartsverkets, Trafikverkets med flera myndigheters förvaltning och som bör ägas av staten. Utredaren ska vidare föreslå en samlad förvaltning av statliga myndigheters kulturhistoriskt värdefulla fastigheter hos en myndighet, Statens fastighetsverk. I uppdraget ingår också att inventera vilka kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som av kulturhistoriska eller andra skäl inte behöver ägas av staten, och som därmed kan avyttras. En opartisk värdering av dessa fastigheter ska genomföras i nära samarbete med utredningen om omstruktureringen av statens bestånd av försvarsfastigheter.

Uppdraget ska redovisas senast den 3 december 2012.

Bakgrund

Utgångspunkter för uppdraget

Regeringen gav den 13 maj 2009 en särskild utredare (dir. 2009:45) i uppdrag att göra en översyn av den statliga fastighetsförvaltningen i syfte att analysera grunderna för och organisationen av den nuvarande fastighetsförvaltningen samt lämna

förslag till en mer effektiv struktur på fastighetsförvaltningen inom staten.

I april 2011 överlämnade Utredningen om en översyn av statens fastighetsförvaltning (Fi 2009:04) betänkandet Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31) till regeringen. Inom kulturfastighetsområdet föreslår utredaren bl.a. principer för vilka fastigheter staten ska äga samt kriterier för vilka kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som bör bevaras samt att de kulturfastigheter som i dag förvaltas av andra myndigheter samlas under en förvaltare, Statens fastighetsverk.

Utredningens betänkande remissbehandlades under våren och sommaren 2011.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2012 (prop.2011/12:1, utg.omr. 2) att de av riksdagen 1991 beslutade riktlinjerna för statens fastighetsförvaltning i huvudsak ligger fast. Detta innebär bl.a. att fastighetsförvaltningen bör vara skild från brukandet av lokaler och mark, att statens fastighetsförvaltning bör bedrivas med ett så långt som möjligt marknadsmässigt avkastningskrav samt att de fastigheter som av historiska och andra skäl är olämpliga att föra över till bolag bör läggas i en samordnad förvaltning i myndighetsform.

Regeringen anser att det finns behov av att tillsätta en särskild utredare för att klarlägga vilka fastigheter och byggnader som har ett kulturhistoriskt värde som motiverar att de fortsatt ägs av staten samt att samla förvaltningen av dessa fastigheter i Statens fastighetsverk. Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet förvaltar i dag ett stort antal kulturfastigheter. Även i Sjöfartsverkets och Trafikverkets bestånd finns fastigheter som bör omfattas.

Uppdraget

Uppdraget syftar till att de kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som fortsatt ska ägas av staten samlas i en förvaltning, Statens fastighetsverk. Syftet är att skapa en ändamålsenlig och effektiv organisation för förvaltning av kulturhistoriskt värdefulla fastigheter samt att på lång sikt och varaktigt rationalisera och effektivisera statens fastighetsbestånd.

Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet innehar i dag, vid sidan av Statens fastighetsverk, stora bestånd av fastigheter med kulturhistoriska värden inom staten. Även i Fortifikationsverkets, Sjöfartsverkets och Trafikverkets verksamheter finns ett flertal fastigheter av kulturhistoriskt värde.

Utredaren ska

- lämna förslag på statliga kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som i dag förvaltas av Fortifikationsverket och som är lämpliga att föra över till Statens fastighetsverk,
- lämna förslag på statliga kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som Riksantikvarieämbetet i dag förvaltar och som är lämpliga att föra över till Statens fastighetsverk,
- lämna förslag på statliga kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som i dag förvaltas av andra statliga myndigheter, t.ex. Sjöfartsverket och Trafikverket, och som är lämpliga att föra över till Statens fastighetsverk,
- lämna förslag om eventuella behov av verksamhetsmässiga förändringar med anledning av Statens fastighetsverks utvidgade uppdrag,
- lämna förslag på och redovisa vilka kulturfastigheter och byggnader som kan avyttras samt
- tillsammans med utredaren för omstrukturering av statens bestånd av försvarsfastigheter värdera och redovisa värderingen av de kulturfastigheterna som bör säljas.

I det följande ges vissa utgångspunkter för utredarens arbete.

Vilka kulturfastigheter ska staten äga

Utgångspunkten för vilka kulturfastigheter staten ska äga är att de ska vara fastigheter som är kulturhistoriskt särskilt betydelsefulla, har ett särskilt betydelsefullt symbolvärde eller har central betydelse för rikets säkerhet.

Förvaltningen av de kulturhistoriskt värdefulla fastigheter som staten ska äga bör ske på ett sådant sätt att de bevaras och utvecklas samt att de så långt möjligt kan göras tillgängliga för allmänheten.

Kulturfastighetsutredningens förslag om vilka kulturhistoriskt värdefulla fastigheter staten bör förvalta bör i princip

tillämpas. Modellen kan fungera som en grund för urval av statens innehav och innebär bl.a. att kulturfastigheter, utifrån en s.k. berättelsemodell, kopplas till sin bärande kulturhistoriska berättelse. Kulturfastigheter som inte uppfyller berättelsemodellens kriterier och därför inte ska ingå i den kulturhistoriska portföljen, måste analyseras och hanteras utifrån sina individuella förutsättningar, bl.a. med utgångspunkt i tidigare statliga åtaganden som rör fastigheten.

Värdering av fastigheter och byggnader

Överföring av fast egendom mellan myndigheter sker till bokfört värde. Försäljning till någon annan juridisk person ska ske på marknadsmässiga villkor.

Avyttring av fastigheter och byggnader

Det är angeläget att staten så snart som möjligt avvecklar ägandet av kulturhistoriska fastigheter som staten inte av kulturhistoriska eller andra skäl bör behålla. Försäljning av fastigheter som det inte bedöms finnas skäl för staten att behålla bör hanteras av Statens fastighetsverk. Detta gäller för såväl Statens fastighetsverks nuvarande bestånd som det som kommer att tillföras från andra myndigheter.

Utredaren ska lämna förslag på vilka fastigheter som kan och bör avyttras.

Former och tidsplan för omstruktureringen

Av effektivitetsskäl är det angeläget att överföring av ansvaret för berörda myndigheters fastigheter, anläggningar och mark sker skyndsamt.

Utredaren är i övrigt oförhindrad att lämna andra förslag med anledning av omstruktureringen.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta uppgifter och få information från Fortifikationsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Försvarsmakten och andra berörda myndigheter.

Utredaren ska särskilt samråda med utredningen om omstrukturering av statens bestånd av försvarsfastigheter.

Utredaren ska hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet) informerat om hur arbetet fortskrider.

Utredningen ska redovisas senast den 3 december 2012.

(Socialdepartementet)